

Király Klára

Hírek a börtönvilágból

Új óriás börtön Oroszországban

Egy új börtön, az ún. Kresty-2 megnyitását tervezik 2016-ban Szent-Pétervár külvárosában. Az orosz Börtönszolgálat igazgatója, Gennagyij Korniyenko közölte, hogy a Kresty-2 összesen 11,9 milliárd rubelbe (kb. 71 milliárd forintba) kerül.

A büntetőközpont négy nagy tárgyalóteremmel és több mint 150 látogatószobával fog rendelkezni, illetve 4 ezer fogvatartott elszállásolására lesz alkalmas. Minden elítélt 7 m²-es életteret kap a zárkájában. Ez lesz az első lifttel felszerelt börtön Oroszországban. Az épületek kereszt alakban vannak elhelyezve, ami lehetővé teszi a börtön személyzet számára, hogy jobban ellenőrzése alatt tartsa a területet. A központ első öt objektumában hálókörlet, mosókonyha, műhely és konyha is üzemel majd.

Forrás: World's largest detention center to open in Russia in 2016. Ria Novosti, 2014. 10. 17.

Bosznia-Hercegovina új börtönt épít

Új börtön építésébe kezdenek Bosznia-Hercegovinában, Szarajevó közelében, hogy enyhítsék a zsúfoltságot az ország bv. intézeteiben. A Kelet-Ilidza területére tervezett büntetőintézet közel 350 főt fog elhelyezni. Srđan Radulj igazságügyminiszter-helyettes jelezte, hogy 2016-ra valósul meg az egy millió US dollárba (kb. 248 millió forintba) kerülő projekt.

A beruházás az Európa Tanács kölcsöne által jöhet létre. Bosznia-Hercegovinán kívül a többi balkáni állam is hasonló helyzetben van, pénzügyi források hiányoznak a börtönök zsúfoltságának megoldásához.

Forrás: Bosnia and Herzegovina begins to construct a new state prison. ShangHai Daily News, 2014. 08. 12.

Női börtön Japánban

Az Ehime prefekturátusban 2014 novemberében – az országos helyhiányt orvosoló – női elítéltek számára nyílik börtön. A Saijo városhoz közeli intézetben 83 női fogvatartott lesz elhelyezve. Az ország hét női börtönében 2014 márciusában 3 342 helyre 3 440 fő jutott.

A Saijo intézetben a falak rózsaszínűek, nyugati típusú WC-csészéket építettek be, a női elítéltek az elkülönített bölcsődei szobában a gyermekükkel annak egy éves koráig foglalkozhatnak. A 37 fős börtön személyzet tagjai maguk is nők. Korábban a női elítélteket részben átszállították a Wakayama prefekturátusban található börtönbe, ami megnehezítette a családdal való kapcsolattartást. A szak-

emberek a rokonokkal való kapcsolattartás fenntarthatóságától az érzelmi stabilitás erősödését várják.

Forrás: Tomohiro Osaki: Ehime prison remodeled to address space shortage for female inmates. Japan Times, 2014. 09. 02.

Megújul a párizsi La Santé intézet

Felújítják a zezugos, történelmi jelentőséggel bíró párizsi La Santé büntetőintézetet. Az 1867-ben átadott börtönt Joseph Auguste Émile Vaudremer tervezte. A felújítási munkálatok 2019-re fejeződnek be, amikor az intézet a kor követelményeinek megfelelően átalakulva kezdheti meg újra a működését.

Christiane Taubira igazságügy-miniszter úgy látja, hogy a megújuló börtön a társadalmi reintegráció fontos eszköze lesz, valamint komoly munkahelyteremtő lehetőséget jelent a civil lakosság számára.

A La Santé a bezárásakor egészségtelennek minősült, a komfort hiányát többek között az okozta, hogy a zárkák kicsik voltak és nem volt külön WC. A börtön hírhedt volt a sok kábítószerfüggőtől és bebörtönzött bevándorlóktól. Most nagy kihívást jelent az intézet újjászületése és a jobb fogvatartási feltételek megteremtése.

Forrás: Giacomo Leso: Francia: chiude per restauri la storica prigione parigina de „La Santé”, riaprirà nel 2019. L'Espresso, 2014. 07. 11.

A gazdasági válság kihatása a lengyel börtönökre

A 2008-as gazdasági válság érintette a lengyel büntetés-végrehajtást is. Az évek során, 2008 és 2012 között a börtönnépesség 85 920 főről 84 399 főre csökkent. Ebben az időszakban az általános börtönkapacitás nőtt, ugyanakkor a túlszűfoltóság továbbra is nagy probléma maradt.

A gazdasági válság tükröződik a költségvetési helyzetben is. 2008 és 2012 között a büntetés-végrehajtásra fordítható összeg 175 millió euróval (kb. 54 milliárd forinttal) csökkent. Ez különösen a fogvatartottak életkörülményeinek javítására vonatkozó beruházásokat érintette: sok esetben későbbre kellett halasztani a projektek megvalósítását, vagy a válság teljesen megghiúsította azokat. Az országos parancsnokságnak sok bv. intézet jelzett pénzhiányt, még a legsürgetőbb javítási költségek esetében is.

2008-ban a börtönök több mint 3,8 millió euró (kb. 1,2 milliárd forint) értékben végeztek javításokat. Ez az összeg 2012-ben lecsökkent 1,95 millió euróra (600 millió forintra). Annak ellenére, hogy a bv. intézetek befogadóképessége nőtt, a személyzet, pl. az egészségügyi ellátásban alkalmazottak létszáma nem emelkedett. Ez közvetlen hatást gyakorolt azokra az elítéltekre, akiknek orvosi kezelésre volt szükségük. Sajnos nincs adat a kulturális tevékenységekhez való hozzáférés alakulásáról, a gazdasági válság elvileg negatív hatással volt erre a területre is.

A foglalkoztatott fogvatartottak száma több mint a felére csökkent (2008-ban 20 083 fő, 2012-ben 9 426 fő volt). A gazdasági válság ennek azonban csak közvetett oka. Az Alkotmánybíróság 2010. február 23-án kelt P 20/09 határozata,

amely a dolgozó fogvatartottak fizetését a minimálbér szintjére emelte, nagyobb hatással volt a kérdésre. A rendelkezés a munkáltatók számára szignifikáns költségnövekedést okozott, és jelentősen csökkentette az elítéltek foglalkoztatásában érdekelt vállalatok, vállalkozások számát.

Forrás: The impact of the economic crisis in Polish prisons. EIN News, 2014. 09. 07.

A Belarusz Köztársaság büntetés-végrehajtásának problémái

Fehéroroszországban a 90-es évek büntetőpolitikájának hatására a szabadságvesztés-büntetés előtérbe helyeződött, a börtönpopuláció nagysága drámaian megnövekedett. Bár az ismétlődő amnesztiatörvények által lassan csökkent a fogvatartottak száma, mind a mai napig az országban az egyik legmagasabb az egy főre jutó elítéltek száma Európában. 2002-ben a Belarusz Köztársaság a 100 ezer főre jutó elítéltek számát tekintve az Egyesült Államok és Oroszország után a harmadik helyen állt. Jelenleg a 25. helyen áll világviszonylatban, és második Európában. A 2013 májusában az országnak 31 270 fogvatartottja volt, azaz 325 börtönlakó jutott 100 000 lakosra; Nyugat-Európában az átlagos fogvatartotti ráta csak 98.

Felmerül a kérdés, hogy miért olyan nagy a börtönpopuláció, végtére is Fehéroroszország bűnözési rátája nem sokkal magasabb, mint a többi posztszovjet államé. Ennek egyik oka a büntetőeljárás szabályokban keresendő. A vád alá helyezés majdnem mindig a bűnösség kimondásához vezet. A felmentő ítélet valószínűsége 0,3%, ami még alacsonyabb, mint Oroszországban (3%), és jóval alacsonyabb, mint Európa egészében (6%).

A büntetőpolitika hosszú távú következménye, hogy közel 350%-kal nőtt a fogvatartottak száma az 1990-es években, ez messze a legnagyobb változás a posztkommunista térségben. A Börtöntanulmányok Nemzetközi Központja megállapította, hogy a Lukasenko államelnök nevéhez fűződő zéró tolerancia önmagában még nem magyarázza a börtönpopuláció növekedését, nagyobb hatást okozott és mély gazdasági, szociális bizonytalansághoz vezetett a Szovjetunió felbomlása. A legtöbb posztkommunista állam az emelkedő bűnözésre szigorodó büntetőpolitikával válaszolt. A Belarusz Köztársaságban a legdrámaibb a fenti folyamat eredménye, ma már hatalmas kihívást jelent csökkenteni a börtönnépeség létszámát és megakadályozni a visszaesést.

A 2014-es amnesztiatörvények hatására közel 10 000 fogvatartottat engedtek szabadon, vagy engedték el a szabadságvesztés-büntetésük egy részét. Ez volt a Belarusz Köztársaság történelmében a 13. amnesztia, amit a német megszállás alóli felszabadulás 70. évfordulója alkalmából rendeltek el (korábban a 65., a 60. és az 50. évfordulóhoz is hasonló amnesztiát kapcsoltak). Az amnesztiatörvények általában a kisebb súlyú bűncselekményt elkövetők, a kisgyermekes fogvatartottak, a terhes nők, a kiskorúak, az idősek vagy a fogyatékkal élők vonatkozásában kerültek alkalmazásra. Az amnesztia általában nem terjedt ki a politikai elítéltekre, de akadnak kivételek is. A legutóbbi amnesztia során szabadlábra helyezték például Ales Bialiackit, a Viasna emberi jogi szervezet alelnökét, aki az egyik legismertebb politikai fogvatartott.

Fehéroroszországban jelenleg kidolgozás alatt áll az a törvény, amely arra törekszik, hogy csökkentse a bebörtönzöttek számát és a bv. rendszerében fontos változásokat hozzon létre. A törvényjavaslat többek között pénzügyi jóvátételt is lehetővé tesz bizonyos típusú bűncselekmények esetében. Az országban ugyanakkor kevés erőfeszítés történik az elítéltek életkörülményeinek javítására. A visszaesés mintegy 50%-os, a legtöbb ex-elítelt már a szabadulást követő első évben megszegi a törvényt. A Börtöntanulmányok Nemzetközi Központjának jelentése szerint az elmúlt hét évben a visszaesés több mint a kétszeresére nőtt, ennek oka többek között a diszfunkcionális börtönkultúra, amelynek része a börtön személyzet hatalmi visszaélése. Ennél is nagyobb probléma azonban az, hogy nem sikerül a társadalomba integrálni a szabadult elkövetőket.

Tavaly indult el az első reintegrációs program 300 000 euró (kb. 92 millió forint) EU- támogatással, valamint a Vörös kereszt és a Vörös Félhold módszertani segítségével. A projekt célja, hogy a szabadultaknak pszichológiai, jogi, szakmai, orvosi és humanitárius segítséget adjon. Ennek megkezdésére már sor kerül a szabadulást megelőző fél évben. Jelenleg ebben a programban egyelőre csak három bv. intézet vesz részt, mintegy 120 fogvatartottal.

Forrás: Volha Charnysh: Belarus' prisoner dilemma. Belarus Digest, 2014. 08. 25.

Fiatal az argentin börtönpopuláció

A Tres de Febrero Egyetemen készült felmérés szerint Argentínában a fogvatartottak kb. 50 %-a 32 év alatti, és a legtöbben sohasem jártak iskolába vagy nem végeztek el az általános iskolát. Az egyetem latin amerikai bűnözést kutató központja, a CELIV hasonló megállapításra jutott a többi dél-amerikai ország esetében.

Argentínában 1033 elítelt, Brazíliából, Chiléből, El Salvadorból, Mexikóból és Peruból pedig összesen 6 ezer elítelt szociális-gazdasági háttérét vizsgálták meg. A Tres de Febrero egyetem munkatársainak felmérése szerint a fogvatartottak 31%-a közvetlenül a bűncselekmény elkövetése előtt alkoholt vagy drogot fogyasztott. Kiderült, hogy ezek az elítéltek egyébként is rendszeresen fogyasztottak alkoholt vagy drogot a mindennapi életben. A CELIV nevében nyilatkozó Marcelo Bergman jelezte, hogy a fogvatartottak 48%-a kábítószerrel összefüggő vagy valamilyen elleni bűncselekmény miatt van elítélve, illetve a 62%-uk használt fegyvert a büntett elkövetésekor.

Az argentin börtönpopuláció mindössze 5%-át teszik ki a női elítéltek, akik nagyrészt a droggal összefüggésben válnak bűnelkövetőkké, vagy sok esetben – a családon belüli erőszak áldozataiként – a partnerükkel szemben követnek el erőszakos cselekményt.

A felmérés készítői a leginkább azt tartják problémának, hogy Argentínában a jogerős bírói ítélet meghozataláig aránytalanul hosszú idő telik el. Az argentin börtönkörülményeket szegényesnek, de Brazíliával vagy Mexikóval összehasonlítva jobbnak látják.

Forrás: Over half of inmates are under 32-years-old. Buenos Aires Herald, 2014. 09. 09.

Megoldásra váró kérdések Cipruson

A fogvatartás feltételei javultak a ciprusi börtönökben – nyilatkozta Ionas Nicolaou igazságügy-miniszter, miután a képviselőház emberi jogi bizottságának tagjaival hivatalos látogatást tett a nicosiai Központi Börtönben. Roula Mavronikola, a ciprusi szociáldemokrata párt tagja a látogatást követően szintén dicsérte a javuló körülményeket, példaként az intézet új orvosi szárnyát és a fiatalok számára kialakított egységet említette. Hozzátette azt is, annak ellenére, hogy a változás pozitív, még mindig sok javításra van szükség.

Nicolaou hangsúlyozta, hogy a körülmények azért javultak, mert szabad kezet adott a Központi Börtön vezetésének. Az intézet új stratégiája szerint a fogvatartottakkal közösen kell dolgozni azon, hogy az életminőségük javuljon. Mivel a látogatást beárnyékolta egy fiatalokú fogvatartott öngyilkossága, illetve az intézetben hat öngyilkosság történt az utóbbi két évben, az igazságügy-miniszter újra kiemelte: nagyobb figyelmet kell szentelni a reformoknak, hogy több elítélt ne veszítse életét a szabadságvesztés-büntetésének ideje alatt. A ciprusi börtönadminisztráció források elkülönítését tervezi, hogy az ország legnagyobb börtöne új szárnyat kapjon. Ezen kívül a börtönszemélyzet továbbképzésére is égető szükség lenne.

Forrás: Constantinos Psillides: Prison conditions improving. Cyprus Mail News, 2014. 09. 08.

Elégedetlen a bolgár börtönszemélyzet a helyzetével

A bolgár fővárosban, Szófiában az Igazságügyi Minisztérium épülete előtt békés demonstrációt tartottak a börtönszemélyzet tagjai. Ismét felhívták a figyelmet a rossz munkakörülményekre, bár ebben a kérdésben már némi változás tapasztalható volt az utóbbi időben. A követeléseik listáján, amit benyújtottak Hristo Ivanov igazságügyminiszter-helyettesnek, szerepelt a havi fizetések megemlése is.

A börtönszemélyzet 2014 augusztusában is hasonló módon protestált, akkor még elsősorban az új munkaidő-beosztás miatt, követelve a 24 órás szolgálathoz való visszatérést. A bolgár médiából szerzett értesülés szerint annak ellenére, hogy a börtönőrök szakszervezete és az Igazságügyi Minisztérium képviselői leültek tárgyalni, végül megállapodást nem sikerült elérniük.

Forrás: Bulgaria's prison officers stage national protest. Novinite, 2014. 09. 01.

Spanyol magáncégek a bv. intézetekben

2014 októberétől számos spanyolországi büntetőintézetben fokozatosan magáncégek veszik át a biztonsági felügyeletet. Az utóbbi egy év során több kritika is érte a fenti terv kivitelezését, főleg a Castellón tartomány börtöneiben bevezetett kísérleti program kapcsán. 2013-ban a Belügyminisztérium külső biztonsági cégekkel írt alá szerződéseket, amelyben 250 fő magánőr alkalmazásáról állapodott meg.

Castellónban a biztonsági személyzet létszámát októbertől 550 főre emelték, és országos szinten 800 fő, magáncég alkalmazásában álló biztonsági őr dolgozik

67 büntetőközpontban. A biztonsági szolgálat 12-24 órás lesz, egységes – a Belügyminisztériummal való egyeztetés után megállapított – óradíj fejében. Azokban a feladatkörökben, ahol felmerülhet a fegyverhasználat szükségessége, az óradíjat felárral kell kiszámítani.

A CSI-F (Central Sindical Independiente y de Funcionarios, azaz a Köztisztviselők Független Szakszervezete) kifogásolta, hogy a spanyol büntetés-végrehajtásban az állami státusokra kevés helyet hirdetnek meg, a munkavállalókkal három éves szerződést kötnek és a díjazás sem elegendő. A szakszervezet az állami alkalmazásban álló börtön személyzet folyamatos öregedésére hívta fel a figyelmet, évente 350-400 fő nyugdíjazására lehet számítani.

CSI-F úgy látja, elfogadhatatlan, hogy a büntetés-végrehajtás humánerőforrás-politikáján is végül a gazdasági érdekek kerekedtek felül. Főleg azért, mert a 2015-re előirányzott költségvetési politika szerint csak a kiemelt szektorokban kell 50%-kal csökkenteni az állami alkalmazottak számát, ezzel teret engedve a magáncégek térnyerésének.

Forrás: El Gobierno privatiza la seguridad de todas las cárceles. La Planta al Día, 2014. 10. 01.

Szabályszegések a finn börtönökben

2007 és 2013 között a fogvatartottak által elkövetett szabályszegések 30%-kal nőttek a finn börtönökben, a nyitott intézetekben pedig ez az arány 100%. A Büntető Szankciók Hivatala jelentésében kiemelte, hogy ez utóbbinak elsődlegesen az oka az, hogy a fogvatartottak a nyitott intézetekben könnyebben hozzájutnak drogokhoz és más jellegű szabálysértéseket is elkövetnek. Ari Juuti, a Hivatal felügyelője úgy véli, egyre gyakoribb, hogy a biztonság és fegyelem szempontjából magasabb kockázatot jelentő elítéltek is bekerülnek nyitott intézetekbe.

Timo Salomäki, a Suomenlinna börtön igazgatóhelyettese kiemelte, hogy a nyitott intézetek lakói zömében drogfüggők, az egészségi állapotuk rosszabb, mint korábbi évek fogvatartottjaié. A szabályszegések zöme tipikusan még mindig a zárt intézetekhez kapcsolódik, a nyitott intézetekben viszont a fent említett növekedés annak ellenére következett be, hogy a fogvatartottak létszáma csak 10%-kal nőtt. A nyitott intézetek sajátossága, hogy bennük az ellenőrzés jóval nehezebb, mint a zárt börtönökben.

2013-ban a tipikus szabályszegés a drogfogyasztás vagy -birtoklás volt. A szabályszegések lehetnek enyhébbek, mint a késés, a parancsok megtagadása, és lehetnek súlyosabbak, mint a többi fogvatartott megfélemlítése vagy erőszak alkalmazása. A szabályszegést követően viszonylag kevés elítélte szállítanak vissza zárt intézetbe, mivel az nem lenne elég költséghatékony megoldás. A Büntető Szankciók Hivatala úgy látja, hogy a szabályszegő elítéltekre jobban oda kellene figyelni, és kiemelt felügyelet alá helyezni őket.

Forrás: Lasse Kerkelä – Alekski Teivainen: Infractions committed by prisoners increase. Helsinki Times News, 2014. 09. 10.

Észak-Írországból szükség lenne az elítéltek biztonságának javítására

Brendan McGuigan, a Börtönfelügyelőség vezetője jelentésében kiemelte, hogy javítani kellene a börtönök és a fogvatartottak biztonságát Észak-Írországból. Bizonyos kérdésekben sürgős lépéseket kell tenni, mint például az önkárosítás, az öngyilkosság, a megfélemlítés és a kábítószer-visszaélés. A jelentés számos ajánlást tartalmaz, amelyekre vonatkozóan döntést kell hozni a következő kilenc hónapban. Bizonyos belső ügyek kapcsán felül kell vizsgálni a már megszokott eljárásokat. 2011-ben az elítéltek 67%-a kapott gyógyszeres kezelést, illetve a fogvatartottak 90%-a mentális problémával vagy pszichotróp anyag rendszeres használatával, esetleg mindkettővel lett diagnosztizálva, 27%-uk esetében pedig más krónikus betegséget is rögzítettek.

A 2010-es adatok jelezték, hogy a fogvatartottak 60–80%-nál a személyiségzavarok valamely formája jelentkezik. Azok az elítéltek, akiknél a mentális egészségügyi problémák, személyiségzavarok, kábítószer-, illetve alkoholfüggőség vagy tanulási nehézségek figyelhetők meg, a szabadságvesztés-büntetés ideje alatt sebezhetőbbek. Brendan McGuigan szerint a fogvatartottak biztonsága nemcsak a halálesetek megelőzését jelenti, arról is szó van, hogy biztosítani kellene a megfelelő ellátást és támogatást a potenciálisan veszélyben levők számára.

Forrás: Improvement needed in prisoner safety. BBC News, 2014. 10. 22.

Az Egyesült Királyság szuperbörtöne

A kétezer fő fogvatartott elhelyezését szolgáló Wrexham büntetőintézetet Walesben, Pentre Maelor közelében fogják megnyitni 2017-ben. A szuperbörtön építésével kapcsolatban sok kérdés megválaszolatlan maradt. Robert Jones, a Cardiff Egyetem professzora úgy látja, hogy a rendészeti és egészségügyi kérdéseket is figyelembe kell venni, Ian Lucas munkáspárti politikus pedig aggodalmát fejezte ki a vasúttal érkezők létszámának növekedése kapcsán.

Az egészségügyi ellátás vizsgálata a projekt tervezési folyamatának fontos része. Júniusban Betsi Cadwaladr, a University Health Board munkatársa feltérképezte az új börtön működésének az egészségügyi ellátásra gyakorolt pénzügyi hatásait. A walesi kormány szerint az Országos Egészségügyi Szolgálatot terhelő költségek elérhetik a 212 millió fontot (kb. 83,2 milliárd forintot). A majdani börtönnel kapcsolatos rendészeti feladatok is jelentősek, ezért jelenleg a kutatást kiterjesztették rendőrségi kérdésekre is.

A wrexhami vasútvonalat 44 millió font (kb. 17 milliárd forint) értékben korszerűsítették, de még így sem biztos, hogy a nagyobb vasúti kapacitás elegendő lesz az utasok létszámának növekedésekor. A vasúttársaság beszámolt egy öt éves programról is, amelynek keretében korszerűsítik a walesi vasútvonalakat, ami magában foglalja Wrexham és a környező terület felújítását is.

Forrás: Questions remain unanswered about the impact a new „super prison” will have on Wrexham. BBC News, 2014. 10. 06.

Ferenc pápa kiált a halálbüntetés eltörlése mellett

2014 októberében Ferenc pápa a Nemzetközi Büntetőjogi Társaság tagjait fogadta a Vatikánban. Ferenc pápa szerint az életfogytiglani büntetés rejtett halálos ítélet, éppen ezért az életfogytiglani börtönbüntetés eltörlését, valamint a börtönkörülmények javítását szorgalmazta.

Az egyházfő a halálbüntetés eltörlését sürgette, alapuljon az akár jogerős ítéleten, vagy legyen bírósági tárgyalás és ítélet nélküli kivégzés. Kijelentette, hogy ez idáig nem bizonyított még a legsúlyosabb büntetés, a halálbüntetés hatékonysága sem. A pápa figyelmeztetett arra is, hogy a halálbüntetés esetében is fennáll a bírói tévedés lehetősége, vagy az, hogy önkényuralmi rendszerek a politikai másként gondolkodók megbüntetésére, a vallási és kulturális kisebbségek üldözésére használják azt. Az egyházfő úgy fogalmazott, hogy az igazságszolgáltatás nem bosszúállás. Ferenc pápa megjegyezte, a modern társadalomból sem hiányzik a bosszúállás vágya, és egyre kevesebbet hallani arról, hogy a börtönt a büntetés más formájával helyettesítsék.

A pápa az igazságügy képviselőihez intézett beszédében kérte, hogy a bírák kerüljék a bosszút és a populista büntetőjogi intézkedéseket. Hangsúlyozta, hogy az utóbbi évtizedekben elterjedt az a meggyőződés, hogy a büntetőjog a legkülönbözőbb társadalmi problémák orvoslására alkalmas, ezek megoldására azonban egy másfajta szociális, gazdasági, politikai és társadalmi látásmód szükséges.

Ferenc pápa sürgette az emberi méltóság tiszteletben tartását és a börtönkörülmények javítását. Kínzásnak nevezte a maximális biztonságú börtönökben való büntetést is. Kijelentette azt is, hogy a gyerekeket és öregeket nem szabad börtönbüntetésre ítélni. Az egyházfő felszólított „minden keresztényt és jóakarátú embert”, hogy küzdjön a halálbüntetés eltörléséért és a börtönkörülmények javításáért a szabadságuktól megfosztott személyek emberi méltóságának tiszteletben tartása jegyében.

Az igazságszolgáltatás különböző témáit érintve Ferenc pápa súlyos bűncselekménynek nevezte a korrupciót és az emberkereskedelmet. Érvelésében kifejtette, hogy a büntetőjogi szankciók szelektívek, nem elég csak a kis halakat elfogni, a nagy halak továbbra is szabadon úsznak az óceánban.

Forrás: Pope Francis appeals for an end to life sentences. Vatican Universe. 2014. 10. 30.

A skót női elítéltek és gyermekeik helyzete

Azok a gyerekek, akiknek az édesanyja börtönben van, általában sokkal nagyobb kihívásokkal kerülnek szembe, mint a szabad életben lévők, mivel azok többségét elsősorban az anyjuk gondolja. Sarah Roberts, a Families Outside (Családok kívül) szervezet egyik igazgatója úgy véli, hogy a gyerekek jobb jövőjének elpazarlása, ha az anya börtönbe kerül.

Az intézet felméréseiből kiderül, hogyha az apa kerül börtönbe, akkor 95%-ban a gyerekek az anyjuknál lesznek elhelyezve. Abban, az esetben, ha az anya kap szabadságvesztés-büntetést, a gyerekeknek csupán 17%-a marad az apánál,

a többi esetben a különféle gyermekjóléti intézetek látják el az elhelyezéssel kapcsolatos feladatot, és viszik a gyermekeket családjához vagy gyermekotthonba.

A gyermeket érő negatív pszichológiai hatások sokfélék: veszteségérzet, féltelenség, harag, sokk és szomorúság. A média is kifejezetten káros lehet, hiszen senki sem védi meg a gyermeket a nyilvánosságtól. A szülő börtönbe kerülésével a gyermeket gyakran megbélyegzik és szegényt érez, ráadásul háromszor nagyobb az esélye annak, hogy mentális probléma alakuljon ki nála.

Tam Baillie, a skóciai gyermekek és fiatalok ügyében eljáró kormánybiztos éppen ezért a büntetés kiszabásakor jónak tartaná, ha a gyermek érdekét is figyelembe vennék. Sarah Roberts szerint a gyerekek egy része azt az üzenetet kapja, hogy „rossz családból” származik, fontos lenne, hogy megértsék: nem hibásak abban, hogy a szülő börtönbe került.

Néhány skóciai bv. intézetben van anya-gyermek részleg, ahol pozitív kapcsolat alakulhat ki gyermek és szülő között. A fejlesztéseknek folytatódniuk kell a férfiak számára fenntartott börtönökben is. A HMP Low Moss intézet például „Homework” klubot hozott létre, ahol átlagos családi programokat lehet szervezni. A HMP Addiewell „Tune In” csoportjában a látogatások alkalmával az apák kisgyermekeknek írt dalokat énekelnek.

A nagyobb gyermekek igényeihez való alkalmazkodás hiánya azonban továbbra is hatalmas probléma. A tinédzserek a hétvégéket napközben a saját korosztályukkal szeretnék tölteni, és olyan programokat szerveznek, amelyek során kikerülnek a szülők látóköréből. Ebben az esetben megoldás lehetne a rugalmasabb látogatási idő vagy késő esti találkozó a fogva tartott szülővel. A gyerekeknek szükségük lenne arra is, hogy az iskolai szünidőben a szülővel maradhassanak. Sarah Roberts szeretné elérni, hogy aki szülő volt a bűncselekménye elkövetése előtt, az a büntetés letöltése alatt és utána is az maradhasson.

Forrás: Alicia Queiro: Life for children with mothers behind bars. BBC Scotland, 2014. 10. 15.

A táplálkozás vizsgálata a lengyelországi börtönökben

A lengyel Börtönszolgálat az elítéltek számára biztosított étrend tápértékével kapcsolatban végzett felmérést. A hatályos jogszabályok szerint tápláló étrendet kell összeállítani, amely figyelembe veszi a kort, az egészségi, a fizikai állapotot, a vallási és kulturális szokásokat, követelményeket és a fogvatartott munkáját.

Ezen okok miatt az egyes börtönökben egy tucat különböző menü készül. A napi ellátási költség alacsony, mivel nem haladja meg a 1,1 euró (kb. 340 forint) per fogvatartott díjat. Ezen összeg 40%-a az ebédre, 30%-a a reggelire és 30%-a a vacsorára fordítódik. Az intézetparancsnokok határozzák meg az étkezések időpontját, de előírás, hogy az étkezések közötti intervallum nem lehet hosszabb, mint hat óra. A büntetés-végrehajtás biztosítja a megfelelő folyadékmennyiséget is.

Ugyanakkor számos olyan eset adódik, amikor a börtönben nem képesek olyan ételeket készíteni, amik megfelelnek a zsidó vagy a buddhista fogvatartottak különleges táplálkozási igényeinek. A tavalyi ellenőrzések alkalmával több

panasz is érkezett az élelmiszerek minőségére és mennyiségére nézve; volt olyan ügy, amely az Európai Emberi Jogi Bíróságig is eljutott.

A börtönorvos kidolgozhat olyan speciális diétát, amit az elítélt egészségének megőrzése megkíván. Az élelmiszer-szabványokat és a diétatípusokat az Igazságügyi Minisztérium rendelete határozza meg.

Forrás: Nutrition Examination prisons in Poland. EIN News, 2014. 05. 26.

HIV-pozitív elítélteke kezelése Kínában

Nanjingtól 35 km-re, Kelet-Kína Jiangsu tartományában a HIV-pozitív elítéltek számára speciális intézetet hoztak létre. Esetükben a statisztika azt mutatja, hogy zömében kábítószerrel összefüggésben követtek el bűncselekményt.

A Nanjing büntetőintézet legfontosabb jellemzője, hogy kórház jellegű, egy zárkában három ágy és tv lett elhelyezve. Mivel a HIV-pozitív betegek esetében a vérzéssel járó sérüléseket el kell kerülni, ezért a szobákban csak lekerékített szélű bútorok vannak, és szálkás halat sem szolgáltatnak fel a börtön étkezdéjében.

Forrás: Nanjing builds special prison for HIV carriers. China News, 2014. 07. 25.

Kegyess halálban részesülő belga elítélt

Egy belga elítélt esetében az illetékesek úgy döntöttek, hogy engedélyezik a súlyos pszichiátriai zavarban szenvedő férfinak, hogy „kegyess halálban” részesüljön. A csaknem három évtizede büntetőintézetben fogva tartott elítélten kívül feltehetően mások is hasonló utat választanának maguknak.

Belgium úttörő országnak számít az eutanázia alkalmazásában, de a határesetek, így a bv. intézetekben élők helyzete, számos jogvitához vezetett eddig is.

A belga férfi, aki nemi erőszak és gyilkosság miatt tölti életfogytiglani börtönbüntetését, a szakértői vizsgálatok szerint „elviselhetetlen módon” szenved a gyerekek iránti vonzalmától. Eddig semmiféle gyógykezelés nem hozott tartós eredményt. A szóban forgó elítélt egy hollandiai börtönbe kérte át magát kezelésre, ám a belga hatóságok nem látnak jogalapot az átszállításra, ráadásul az utrechti intézet még a fogadókészséget sem jelezte vissza.

Forrás: Belgian murderer Van Den Bleeken wins „right to die”. BBC News, 2014. 09. 15.

A magánbörtönök hatékonyságának kérdése

Szakemberek körében sokszor feszegetett kérdés, hogy a magáncégek által fenntartott bv. intézetek valóban képesek-e a társadalom elvárásainak megfelelően rehabilitálni a fogvatartottakat. A GEO Group határozottan állítja, hogy minden vonatkozásban eredményes a tevékenységük. A cég büntetés-végrehajtásra és mentális egészségügyi szolgáltatások nyújtására specializálódott, Észak-Amerikában, Ausztráliában, Dél-Afrikában és az Egyesült Királyságban fejt ki tevékenységet. A GEO Group maximális, közepes és minimális biztonsági fokozatú börtönöket, idegenrendészeti központokat és mentális egészségügyi kezelőköz-

pontokat üzemeltet. A cég közel 100 millió dollárt (kb. 24 milliárd forint) investált minden évben a rehabilitációra, oktatásra, a társadalomba való visszatérésre; az általuk működtetett börtönökben a szakmunkás- és a gimnáziumi képzés feltételei is biztosítottak.

A GEO jelentései szerint a több mint 10 ezer fogvatartott írt eredményes érettségi tesztet az utóbbi 10 év alatt. 40 ezer elítélt kapott szakmunkás-bizonyítványt, a legnépszerűbb az ács, a szakács és a kertész szakma elsajátítása volt, de a hagyományos szakmák mellett a kereskedelem, informatika és elektronika területén is különféle képesítésekhez lehetett jutni. Sok fogvatartott csatlakozott az általános problémakezelő, valamint a szülői feladatokra, illetve a munkavállalásra felkészítő, továbbá a viselkedészavarok kognitív kezeléséhez kapcsolódó programokhoz.

Egy arizonai civil szervezet, az American Friends Service tagjai közül Caroline Isaacs kritizálja a GEO rehabilitációs programját többek között azért is, mivel az önkéntesek által vezetett projektek a drogfüggők kezelésében nem elég hatékonyak. Ezen kívül az arizonai szervezet független szakértők, akik számadatokat szolgáltatnak a programok visszaesési rátát csökkentő hatásáról, jelentését tartaná hitelt érdemlőnek.

Forrás: Mark Cowling: Private prisons invest in rehabilitation, but results aren't measured. Trivalley Central News, 2014. 05. 21.

Visszaesést megelőző program Csehországban

A cseh igazságügy-miniszter, Helena Válková új, visszaesést megakadályozó programot szeretne látni a bv. intézetekben. A Valdice büntetőintézetben tett látogatást követő sajtótájékoztatón Miroslav Konvalina minisztériumi szóvivő elmondta, hogy a börtönben az egészségügyi hiányosságokat is észlelték.

Válková a fent említett két kérdésre rövid időn belül szeretne megoldást találni, ugyanakkor a látogatás során az elítéltek körében tapasztalt nagyfokú munkavégzési hajlandóságot pozitívumként könyvelte el. A miniszter úgy látja, hogy mindenképpen szükség van olyan programokra, amelyek révén eloszlathatók a szabadultak munkavállalásával kapcsolatos kételyek. Mivel a 2014. márciusi jelentések szerint a csehországi börtönökben a visszaesés 60%-os, Válková szeretné megerősíteni a Pártfogói Felügyelői és Mediációs Szolgálatot.

Forrás: Justice minister wants to improve prison health care. Prague Post, 2014. 03. 08.

Önkéntesek egy angliai intézetben

A HMP Thorn Cross bv. intézetbe önkénteseket keresnek, akik egy kísérleti mentorprogram keretében munkájukkal segítenek csökkenteni a visszaesés kockázatát. Az angliai Appleton Thornban a Warrington Önkéntes Akciócsoport igyekszik elterelni a fogvatartottakat az újabb bűncselekmény elkövetésétől.

Mark Baker koordinátor elmondta, hogy az intézetben 18–25 év közötti fiatal elítélteket tartanak fogva, akik számára 18 hónapig tartó kísérleti projektet szerveznek. A mentorok kísérik figyelemmel az elítélteket a szabadulást megelőző pár hónapban

és a társadalomba való visszatérést követően is. Az önkéntesek számára képzést is felajánlanak, hogy a feladatukat könnyebben és hatékonyabban tudják ellátni.

Az ex-elítéltek számára segítséget kell nyújtani a lakhatás, a munkába állás kérdéseiben, a drog- és alkoholproblémák kezelése terén, továbbá tanácsot kell adni a családi kapcsolatok erősítése vonatkozásában is.

Forrás: Matthew Hobbs: Prisoners want mentors. Warrington Guardian, 2014. 10. 03.

Munkavégzés egy olaszországi nyitott intézetben

A szardíniai Mamone nyitott intézetben az elítéltek mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkoznak. A közigazgatásilag Onanihoz tartozó börtön 2 700 hektár területen fekszik, amiből 700–800 hektár erdő, és a többi részen is inkább csak cserjék és bokrok találhatóak. A területen 135 fogvatartott dolgozik. Michele Gallarato bv. koordinátor úgy véli, hogy a Mamone intézet kevésbé ismert, pedig a fogvatartottak kitartóan dolgoznak.

Mamone legjelentősebb projektje a birkafarm működtetése, az ezer birkát gyapjáért, a szarvasmarhákat a tejért tartják, 4–5 hektárnyi területen lovakat nevelnek és olajfaligeteket ültettek. A termékeket a külső partnereknek, nonprofit szervezeteknek adják el. Népszerűek a fogvatartottak körében a munkavégzés utáni sporttevékenységek és önszervező körök. A 2013-as belvíz és árvíz nagy megpróbáltatást jelentett az intézet lakói számára. Idén megkezdődött az utak fejújítása, de a farmon való élet kényelméért még sokat kell tenni.

Forrás: L'educazione agricola e la pratica in prigione. Nuova Sardegna, 2014. 08. 05.

Felújított biciklik Csehországból Afrikába

A csehországi Hermanice bv. intézetben kerékpárok felújításával foglalkoznak az elítéltek. A felnőtt és gyerekbiklik láncát, kerekét kell tipikusan kicserélni, esetleg a festést pótolni. A kétkerekű járművek jövőbeli tulajdonosai elsősorban vidéken élő gambiai lakosok lesznek.

Az ostravai elítéltek önkéntesen csatlakozhatnak a fenti kezdeményezéshez. A program nagy segítség azoknak az afrikai gyerekeknek, akik a lakóhelyüktől távolabb járnak iskolába. A járművek szétszétcsomagolásában jótékonyági szervezetek vesznek részt. A program 2013 szeptemberében indult, azóta 1 600 biciklit szállítottak hajóval a célországba. Roman Posolda a „Bicikliket Afrikának” program felelőse úgy nyilatkozott, hogy 5 ezer US dollárba (1,2 millió forintba) került egy konténer vízi szállításának díja. Az út díját a magánszféra finanszírozta.

Posolda a hasonló jellegű brit program eredményeit vette alapul, amikor szervezni kezdte a csehországi projektet. Babucarr Touray, az AFP civil szervezet koordinátora munkájának köszönhetően olyan gyerekekhez jutottak el a kétkerekű járművek, akik naponta kb. 9 kilométert tesznek meg az iskoláig.

A jótékonyági program megvalósításához 120 gyűjtőpontra 15 ezer bicikli érkezett Csehország egész területéről. Ezeknek talán csak a fele volt alkalmas arra, hogy felújítás után az afrikai útviszonyok között lehessen használni.

Forrás: Czech convicts fix bicycles for children in Africa. Korea Herald, 2014. 07. 28.

Dél-Kínában taxisokat képeznek a börtönökben

Dél-Kínában fogvatartottakat képeznek át taxisofőrökké, hogy a szabadulásukat követően könnyebben illeszkedjenek vissza a társadalomba. A Tung Tau büntetőintézetben 11 fő szerezte meg a bizonyítványát, a turizmushoz kapcsolódóan pedig 16-an utazási irodai asszisztens képzést szereztek.

Ma Ka-kit, a szakmunkásképzésért felelős igazgató jelezte, hogy a beiratkozás csak a 3–24 hónap közötti időtartamú szabadságvesztés-büntetésre ítélt esetében lehetséges. Az érvényes jogosítvány bemutatása is szükséges a taxivezetői engedély megszerzéséhez. A fenti programokból kimaradó fogvatartottak fém-megmunkálás, informatikai, mosodai munka és multimédiás termékek előállításai közül választhatnak.

Forrás: Prisoners being trained as taxi drivers to prepare them for life after release. South China Morning Post, 2014. 06. 18.

Az oktatás és a vallás kérdései Portugáliában

A lisszaboni egyetemen végzett kutatás során elemezték a portugál büntetőintézetekben helyet kapó vallási és oktatási projekteket. A jogerősen elítélt fogvatartottak a jogszabályi előírások alapján hozzáférnek az általános iskolai és középfokú oktatási programokhoz, valamint a szakmunkásképzéshez és más felnőttképzési tanfolyamokhoz. Főiskolára és egyetemre távoktatás formájában iratkozhatnak be.

A tanárok külső intézményekből érkeznek. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy sok fogvatartott részéről az érdeklődés hiánya figyelhető meg. Sajnos a könyvtárak szegényes kínálattal rendelkeznek, a könyvtárközi kölcsönzés nem megoldott. Megfigyelhető, hogy az újságok és magazinok iránt a legnagyobb az érdeklődés, könyvet kevesen kölcsönöznek. A külföldi elítéltek nehezen jutnak hozzá saját anyanyelvükön könyvhöz vagy újsághoz.

A vizsgált másik terület a vallásgyakorlás volt. A börtönrendszerben lehetséges, hogy a fogvatartottak is gyakorolhassák vallásukat, kövessék a hitüket és egyházi személyekkel találkozhatnak. Ehhez alapvetően a vallási szabadságról szóló 16/2001-es törvény nyújtja a jogi hátteret. A későbbi 252/2009 törvényerejű rendelet ezeket az elveket megszilárdította ugyan, de a gyakorlat nem sokat változott. Elsősorban a katolicizmus nyer teret még mindig a portugál börtönökben, és nehezen jut helyzetbe bármilyen más vallás az intézeteken belül.

Forrás: Religion and belief in Portuguese prisons. EIN News, 2014. 08. 17.

A sport szerepének növelése a francia börtönökben

2014 szeptemberében az igazságügy-miniszter bejelentette, hogy országos börtönjátékok megrendezésére kerül sor. A megmozduláson 45 bv. intézet fogvatartottjai vehetnek részt egyéni vagy csapat versenyszámokban.

A versenyre való készülés során elvárt fegyelem, a csapattársakkal való együttműködés és szabályoknak megfelelő viselkedés a szabad életbe való visszatérést segíti elő. 2012-ben már hasonló jellegű kezdeményezés megvalósult, de akkor Marseille és környéke börtönei szerveztek regionális sporteseményt.

Forrás: Paola Battista: Competitive sport throws lifeline to French inmates. WestInfo News, 2014. 09. 23.

Művészeti kiállítás Angliában

2014 őszen megnyitották Londonban a hagyományos, évente megrendezésre kerülő, „Művészet és elítéltek” kiállítást, amelyen szabadságvesztés-büntetésre ítélték, pszichiátriai betegek és külföldi fogvatartottak jelentkeztek alkotásaikkal. Az idei kiállítás az „Álmok” címet viselte, és a kiállítás mentora a Koestler Trust Alapítvány volt.

2014-ben a rendezők rekordmennyiségű művészeti alkotást kaptak, pontosabban 8 789 darab művet az irodalom zene, film, képzőművészet területéről. Összesen 311 börtönből 1 086 festmény, 804 rajz, illetve 1 336 vers érkezett körülbelül 3 ezer fogvatartottól.

A kiállítás szeptember 24. és november 30. között tartott nyitva a Southbank Centre szervezésében a Royal Festival Hallban.

Forrás: Dream Arts by prisoners. Inside Time, 2014. 10. 29.

Olvasási kedv felmérése az olaszországi börtönökben

A Szardínián található Tempio Pusanía börtönben megrendezett szakmai konferencián az olvasás jelentőségével foglalkoztak. Az olaszországi bv. intézetek 86%-ában egy helyiség áll rendelkezésre a könyvtár számára, a börtönök 36%-ában található havi megjelenésű magazinok, az intézetek egyharmadában van lehetőség a könyvtárak látogatására délelőtt és délután is. A polcokon széles skálán vannak jelen a szépirodalmi alkotások és a szórakoztató irodalom darabjai.

A reszocializáció fontos része a fogvatartottak olvasás iránti igényének felébresztése. Az olvasás célja összetett, hiszen az unalom elűzésén kívül egy-egy könyv elolvasásával a többi ember iránti empátia is felébreszthető.

Forrás: Massimo Dadea: Lettere in carcere la lettura non deve essere un premio per la buona condotta. La Nuova Sardegna, 2014. 07. 01.